

18kam

40
Tekintetes bizottság!

Azon előterjesztésem kapcsán, melyben kérdésszerűen a leír. statisztikai bizottsághoz, valyon kívánna e határozott javaslatokat terjeszteni a hatóság elé azon intézkedésekre nézve, melyek a népnevelési ügyekről nyomon a város érdekében kívánatosaknak mutatkoznak, van perencsém felszólni azon pontokat, melyekről e tekintetben javaslatokat tenni lehetne: -

IV

A népnevelés meggyőződés arról, hogy műveltségi tekintetből mennyire elmaradunk nevezhető város, melynek költségvetésében bevándorolt népesség az értelmesség helyes fejtés útján a városunkba, és melyben még a gyermekek lepakolása után is 4000 re meg azon felül egy ember jár, kik még csak írni sem tudnak!

Ezen okokból felvilágosításra nagyobb súly volna fordítandó, sőt pontosan el kellene mondani adatainkról sem kellene utalni. A felvilágosítások, illetőleg itt is díjat kívánna a helyi iskolákban adatainkkal jelentékeny eredményeket lehetne elérni.

Milyen fontos a tudományok, melyek elmaradott azon oktatásunk műveltségi állapota - mely pedig városunknak egyik legjelentősebb elmaradása, az a város oktatási - tanácsok - nál van továbbá bizonyítva, hogy 7-8 éves gyermekek sokát nincs merészes, a helyett, hogy az iskolák költségvetésén, - ezen gyermekekkel való műveltségi ügyek az iskolatörvény határozata szerint az illető

1.
mesterek felolvas. Ezek kötelességük teljesítésére
komolyan felvolnának költendő és egyúttal némi
ellenőrzést is kellene életbe lépnedi arra nézve
hogy az országba adott gyermekek szellemileg és
szépüljének, míg másrészt az ezek oktatására szolgáló
és az iparszervezet által felállított iparisiskolák, me-
lyek pont céljainkat a leggyorsabban és legbiztosabban meg-
felelően, pénzbeli támogatásban, illetőleg az ed-
diginél nagyobb pénzbeli támogatásban volna-
nunk képviselhetők. -

Aggató egy körülmény gyarant kell felhoz-
nom azt, hogy a népfelvilágítási adókat komisszi-
onja szerint, nemcsak gyermekeknek elemi művel-
sége a legelőt évtized közepe óta fogva erővel erre oly
jelentékeny módon apad, hogy az előbbi évtized
alatt tapasztalható volt bátorító előhaladás mai
napraig már egészen káros nézett és gyermekeknek
elemi műveltségére már semmi akon foglalko-
sításra üljenni, melyben ez az 1872 előtti időben volt.

Tekintettel arra még a kéio nemzedékek vé-
séről haláson megemlégetendő áldozat képsége-
re, melyet Pest városa a népiiskolák ügyét ezen az u-
labb időben felkötötte, és tekintve általában az
burgalmat, melyet a halóság az iskola nagy irónyában
folyvást tanúsít, följelölendő a közelemben kell azon,
hogy a népfelvilágítás ily nem várt és megrövidített e-
redményre vezetett, és hogy az általános öprekció, min-
egy arról lép komisszió, mintha mindazon áldo-
zatok, melyeket Pest városa eddig elé hozott, nem
volnának kénszer ellensúlyozni valami más kör-
sékony tényező befolyását. - Ezen előtérben ismeret-
len tényező kipurkolása kétség kívül a haló-
sáig legfontosabb teendői közé számítható. Ezen
előre leginkább egy enquete bizottság működtetése
vehetőne, melyre a factumokat megvizsgálni vol-
nának. -

V

Ugyanazon enquete tárgyú körös alkalma-
val tárgyalni lehetne azon kérdést is, mi az oka

1.
amikor, hogy a népművelés műveltsége oly alacsony
fokon áll és műkép lehetne ezen segíteni. Valóban
hihetlennek látszik, de fájdalommal van bizonyítva; -
hogy Pest város műveltségének, az az csak felvált
műveltségének majd fele része nem tudja nevét
előírni! Itt is azon megdöbbentő hanyagosságot tapasztaljuk
az utolsó évtizedben iskolába járó leánygyermek-
nek műveltségét illetőleg, minőt az imént kellelt
a filantrópokra nézve jelesnem. Ha i. e. föllepkünk,
hogy a gyermekek 9-10^{éves} évükben tanulnának írni olvas-
ni, akkor így találjuk, hogy azon leánygyermek-
közül kék.

1841-1843ig jártak iskolába 40% nem tud írni és olvasni

1844-1849ig az arány ugyanaz maradt

1850-1852ig 30%ra csökkent

1853-1855ig ismét csökkent 33%ra

1856-1858ig 28%ra csökkent

1859-1864ig 26-27%re csökkent és az utóbb
jékként rajnos fordulat a leghyvesztettség mértéké-
ben az iskolába járó gyermekek műveltségi fokozat
iról erre vonat. Így azon leányok közül, kik

1865-1867ig jártak eleni iskolába már 28% nem tud sem írni sem olvasni

az 1868 évbeliek közül 31%onál több

az 1869 évbeliek közül 40%

Horváth kell lennem, hogy azon időben, midőn a nép-
számlálási munkát szerkesztettem, azon véleményem
nyer voltam, miszerint ezen feltűnő körülmény abban
található magyarázat, hogy éppen az idekelt i-
dőkben serdült a legelőbb bevándorló vidékről való
szülők, kik aztán így önmagukban, mint gyer-
mekeikben a vidéken fellelt műveltséget Petre
ültsék. Ezen nézetet valóban a nép számlálási
munkában is. A közeleink fontossága azonban
és azon nagy hordere, mely azon tények közlatalá-
ban rejlik valjon haladunk-e a közeleink terén
vagy nem, arra indítottak léptekkel auliroklat,
hogy a nép számlálási anyagból újabb kivonással
a gyermekek műveltségi állapotát, de ez alkalom-
mal már csak a Pesten születetteket tehát kivételül

pesti iskolákba járó gyermekeket. Ime ezen kutatás
eredménye:

Iskolai évek	Gyermekek száma	Közlő költészet nem tud
1839-41	1849-51.	2825
1842-44	1852-54	3226
1845-47	1855-57	3322.
1848-50	1858-60	3920
1851-53	1861-63	5017
1854-56	1864-66	6024
1857	1867	2020
1858	1868	2109
1859	1869	2177

Míg tehát azon mindkét nemben pesti fiúiskolákban
már, a költ. 1850 körül iskolába járta 1000 körül 250 ^{nem tudni}
addig az 1852-54-ban iskolába járta költ. csak 213 ^{az}
1855-57. körül iskolába járt generációval az arány 197-re arány
1858-60.ig 179-re "
1862-64. 161-re "

Ime tehát a pesti fiúiskolákban gyermekek esem. minőség
mindinkább apad: az 1864-66-iki évben iskolákban 1000
gyermek költ. már 194-akad, hiszen immár sem olvasni nem tud
Az 1867-iki évben iskolába járta költ. 211
Az 1868-iki évben költ. 202
Az 1869 " " már 243 talált
ható! -

Ezen tények mellett nemcsak magukra a halvány
figyelmes, mellett követelnek, hogy az iskolai fiúiskolák
serege is elkövetlétessé válasszon, a halvány arányokból
heti magad ily lépésekre öptetőre, mint hogy a dol-
gok mostani állapotában a terhek a költészet értelmé-
nyen, de az iskola új vesztése azó kétségek közt van néve
és így egyébként nem is, mint költészetű fiúiskolák
tűnikkel, ha az a költészet nagy a költészet
pederit. i. a költészet, meggyőződést kíván magának fe-
reri arról is, vane ezen iskolákban fogamodja,
vagy ha mindezen, illetőleg Kellő mértékben mindezen,
miért nem? -

VI

Kapcsolatban ezen kérdésekkel jól lehetne ezen
megfigyelésai adatokat arra is használni, hogy az

iskola köteles korban álló gyermekek létszámából
kiindulva, tájékozást szerezken magánintézmények háló-
sága a még pükriégelt iskolák számáról és nagy szá-
máról. -

Pesten 1842 évi február hó 29 én

Kőrösi Dózsa s. 18.

Stát. hivatali igazgató

3/5 72

446